

Adina-Voichița ROȘU | **Catullus –**
(Universitatea din Oradea) | **poet antic modern și modernist**

Abstract: (Catullus – Ancient Modern and Modernist Poet) Poet One of the most popular surviving poets of classical antiquity, Gaius Valerius Catullus, seems to speak to modern readers with a modern voice. He was among the so-called *poetae novi* of the 1st century BC, the century in which the gallant life, of luxury and parties, was born in Roman society, but combined with literary concerns. The variety of Catullus' simple, direct, spontaneous, profoundly modern lines made him a forerunner of medieval and Renaissance poetry, and starting with the 19th century, scholarly exegesis has turned passionately to his work. Our study attempts to explore the astonishing depths of the poet reflected in poetry that had a profound effect on later Latin poetry and beyond.

Keywords: *Catullus, poetae novi (neoteri), epyllion, modern, modernist.*

Rezumat: Unul dintre cei mai populari poeți care au supraviețuit din Antichitatea clasică, Gaius Valerius Catullus pare să vorbească cititorilor moderni cu o voce modernă. El s-a numărat printre așa-numiții *poetae novi* ai secolului I î.Hr, secol în care ia ființă în societatea romană viața galantă, de lux și petreceri, însă îmbinată cu preocupări literare. Varietatea versurilor simple ale lui Catullus, directe, spontane, profund moderne l-au transformat într-un precursor al poeziei medievale și renascentiste, astfel încât începând din secolul al XIX-lea exegeza științifică s-a aplecat cu pasiune asupra operei sale. Studiul nostru încearcă să exploreze adâncurile uimitoare ale poetului oglindite în poezia care a avut un efect profund asupra poeziei, latine ulterioare și nu numai.

Cuvinte-cheie: *Catullus, poetae novi (neoteri), epyllion, modern, modernism.*

1. Introducere

Catullus, poet roman din Antichitate, reprezintă un pionier al modernismului prin abordarea sa inovatoare în poezie. Eliberat de convențiile formale, Catullus explorează subiecte personale și intime, adesea exprimând emoții intense și complexe. Stilul său direct, plin de pasiune și sinceritate, anticipează manifestările artistice ale secolului al XX-lea.

Într-un mod modernist, Catullus adoptă un ton subiectiv, reflectând experiența personală în poezia sa. El se distanțează de tradițiile epice și aduce în prim-plan sentimentele individuale, abordând teme precum dragostea, prietenia și pierderea, cu o autenticitate care rezonază și în contextul contemporan. Din această perspectivă subiectivă, poetul creează o conexiune profundă între cititor și opera sa. În plus, Catullus experimentează cu forme poetice variate, incluzând epigrame, elegii și chiar

poezii obscene. Această diversitate reflectă dorința modernistă de a sfida normele convenționale și de a explora noi modalități de exprimare artistică. Astfel, Catullus devine un precursor al tendințelor avangardiste care au definit modernismul literar.

Prin exprimarea sinceră a emoțiilor sale și prin explorarea diverselor forme poetice, Catullus, devine nu doar un poet al Antichității, ci și un precursor al modernismului, influențând viitoarele generații de scriitori care au abordat poezia ca un mijloc de expresie personală și exprimare artistică.

Modernitatea poeziilor lui Catullus constă în exprimarea sinceră a emoțiilor, abordarea directă a subiectelor intime și relevanța lor în explorarea complexităților relațiilor umane, aspecte care rezonază și în contemporaneitate.

Modernismul, conceptul care se definește în opoziție cu tradiționalismul și, în sensul cel mai larg al termenului, „se aplică tuturor curentelor și tendințelor inovatoare din istorie (religioase, filozofice, artistice, etc.), ansamblul mișcărilor de idei și de creație, care convin epocii recente, altfel spus moderne, în condiții istorice date”, după cum afirma criticul literar și eseistul Adrian Marino, în cartea „*Modern. Modernism. Modernitate.*” (Marino 1969, 100-101). Orice mișcare ideologică, artistică, literară, care, în mod spontan sau programat, se rupe de tradiție sau chiar o neagă, optând atitudinii, modalități de gândire și expresie anticonservatoare, se situează pe direcția modernismului. Între termenii modern, modernism, modernitate există diferențe de nuanță, *modern* din latinescul „*modo*” (recent) are un sens mai cuprinzător, în cultură referindu-se la tot ce este diferit de tradiție, *modernism*, derivat de la *modern* cu același etimom latin este o denumire generică dată în cultură mișcărilor, tendințelor, experimentelor artistice novatoare, iar *modernitatea* este un termen mai imprecis în cultură, vizând ansamblul trăsăturilor care definesc spiritul modern. Disputa dintre clasic și modern constituie una dintre cele mai vechi și fundamentale polemici din întreaga istorie a ideilor literare: „termenii săi exprimă o dialectică esențială a vieții și creației literare, animată de două tendințe permanente, diametral opuse: spre conformism și canonic (normă, universal și permanent valabil, tradiție, imitație), respectiv spre progres și inovație (invenție, originalitate, libertate, actualitate), în principiu, orice eroziune și înfrângere a normelor literare reprezintă un triumf al „modernismului”; orice rezistență și victorie a principiilor și formelor stabile, conservatoare, definește succesul „clasicului”. (Marino 1969, 9).

În sens larg, evocarea sau reflectarea „prezentului” în artă definește caracterul modern al artei, indiferent de localizarea în timp a „prezentului”. De exemplu, poezii antici își exprimau aspirațiile prezentului lor, ei erau din punctul de vedere al contemporanilor, autori „moderni”. Scriitorii, ideile, valorile clasice și moderne se luminează reciproc, primesc și transmit sensuri și semnificații. Între cele două se produce un permanent schimb de semnificații, vechi și nou sunt realități interdependente.

Modernitatea poeziilor catulliene constă în abilitatea de a transmite emoții autentice și de a releva aspecte universale ale condiției umane care sunt relevante și azi.

Poeziile catulliene sunt remarcabile prin sinceritatea lor emoțională și abordarea directă a subiectelor personale: dragostea, pasiunea, prietenia, critica socială. Această franchețe a exprimării sentimentelor și pasiunii putem spune că rezonează cu așteptările cititorilor contemporani. De exemplu, poeziile sale de dragoste, precum cele dedicate iubitei sale, Lesbia, explorează complexitățile relațiilor și ale iubirii neîmpărtaşite, ale iubirii trădate. În plus, critica socială din operele sale evidențiază atenția la detaliu și observația sa fină asupra vieții cotidiene, elemente care pot fi apreciate în contextul societății moderne.

2. *Catullus et poetae noui* – în Roma secolului I î. Hr.

În secolul I î. Hr., perioada în care Catullus, perioadă în care Catullus și-a desfășurat activitatea, Roma a cunoscut schimbări sociale și politice semnificative. Această perioadă a fost marcată de războaie civile, transformări culturale și conflicte politice imense. Politica romană din acea vreme era dominată de conflictele dintre facțiunile politice rivale, conduse de lideri precum Marius, Sulla, Pompei și Cezar. Luptele pentru putere au generat instabilitate și au afectat societatea romană în ansamblu. Catullus a fost martorul acestor tulburări politice, fapt oglindit în poeziile sale, criticând adesea figuri politice importante ale vremii guvernarea lipsită de încrederea poporului. Spre exemplu, Cezar a fost atacat în epigrame virulente, chiar dacă acesta a fost oaspete al familiei poetului. (Bayet, 1956, 238).

În ceea ce privește aspectele sociale, societatea romană a suferit schimbări importante. O clasă de mijloc urbană a început să se dezvolte, iar relațiile sociale au fost afectate de mișcările politice și economice. Catullus, în poeziile sale, a reflectat adesea tensiunile și schimbările din societatea romană, oferind o perspectivă intimă asupra vieții cotidiene.

Perioada lui Catullus în secolul I î. Hr. a fost una tumultuoasă, marcată de conflicte politice, schimbări culturale și transformări sociale semnificative. Prin poeziile sale, Catullus a oferit o privire adâncă în realitățile și tensiunile unei epoci caracterizate de incertitudine și schimbare.

Cultural, perioada lui Catullus a fost caracterizată de contactul din ce în ce mai mare cu cultura greacă. Acest fenomen, a avut un impact profund asupra literaturii, artei și modului de viață roman. Catullus însuși a fost influențat de stilurile poetice grecești, aducând elemente noi în lirica latină. În această perioadă au fost transformări culturale semnificative, în care Roma a absorbit și a reinterpretat moștenirea culturală greacă. Poetii latini din acea perioadă au preluat dorința de practica o artă rafinată și mondenă, gustul pentru erudiție și galanterie, înclinația spre amănuntul familiar și pitoresc de la Calimah, autor de imnuri și epigrame, Philetas din Cos, autor de elegii, Erastostene și Aratos, care au scris despre astronomie și meteorologie, Licofrom, Teocrit cu ale sale *Idile*, Herondas, autor de mimi, Euforion din Chalcis, autor de elegii și epigrame (Bayet 1956, 237).

În secolul I î. Hr. s-a dezvoltat la Roma o importantă mișcare poetică, inspirată de concepțiile alexandristului, numită *Poetae Noui* („Poeții Noi”) care cuprindea un grup de poeți contemporani lui Catullus, care respingeau tradițiile rigide ale poeziei antice și care adoptau un stil mai liber și inovator. Acești poeți au redefinit relația dintre poet și public prin intermediul unei abordări personale și subiective.

Catullus și *Poetae Noui* au adus o schimbare notabilă în limbaj și formă. În loc să se conformeze regulilor stricte ale poeziei tradiționale, aceștia au introdus o limbă colocvială și au experimentat structuri poetice nonconformiste. Această mișcare a deschis calea spre o expresie mai liberă pentru explorarea subiectelor diverse, reflectând schimbările sociale și culturale ale vremii. Poezia alexandrină se caracteriza prin forme le scurte: epigramă, iamb, elegie și epilion. Școala alexandrină romană se constituie între anii 65-40 î.Hr. Cei mai mulți poeți alexandrini romani, numiți *poetae noui* sau cu termenul grecesc *neoteroi* erau din Galia Cisalpină. Pe unii dintre aceștia îi întâlnim în versurile lui Catullus: C. Helvius, Cinna, Caecilianus din Comum, Cornelius Nepos, C. Licinius Calvus.

Programul poetic al neoreticii este ilustrat de Catullus în *Carmen* 95:

„Zmyrna mei Cinnae nonam post denique messem
 Quam coeptast nonamque edita post hiemem,
 Milia cum inter quingenta Hortensius uno
 Zmyrna cavas Satrachi penitus mittetur ad undas,
 Zmyrnam cana diu saecula pervoluent.
 At Volusi annales Paduam morientur ad ipsam
 Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.
 Parva mei mihi sint cordi monumenta sodalis,
 At populus tumido gaudeat Antimacho”.¹ (Catullus, 1999, 186).

În acest poem, Catullus trimite la poemul lui Caius Helvius Cina, intitulat *Zmyrna*, și a cărui compunere a durat nouă ani.²

¹ Traducerea versurilor va fi realizată după ediția bilingvă Catullus, *Carmina*, traducere, studiu introductiv și note de Teodor Naum, 1999, București: Editura Teora.

„Zmyrna scumpului meu Cinna în sfârșit a apărut!
 De când el a început-o nouă ani au tot trecut,
 Nouă ani!...pe când Hortensiu numai într-un an de zile
 Cinci sute de mii (de versuri a făcut)...
 Zmyrna până la Satrachus cel adânc va fi trimeasă
 Și pe ea cărunții secolii veșnic o vor răsfoi.
 Dimpotrivă, au să moară lângă Padua, acasă,
 Versurile lui Volusiu și scrumbii vor înveli!
 Operele cele scurte a lui Cinna mie-mi plac,
 Să se bucure mulțimea de umflatul Antimac!”

² Potrivit cercetătorilor filologi, din acest poem s-au păstrat doar trei rânduri, mărturiile mai vechi prezentând-o ca pe o compoziție abstractă și obscură, iar numele propriu-zis Zmyrna este varianta mai rară a Myrrha.

Poetae Novi au preluat principiile inspirate de Callimahus din Alexandria: *brevitas*, compoziții foarte scurte, având convingerea că un poem mic poate fi compus cu grija necesară pentru a deveni un poem cu mult rafinament, apoi *labor limae*, compoziții foarte sofisticate și rafinate din punct de vedere al stilului, deci ușoare și libere din punct de vedere al conținutului. Pentru acesta, poetul își revizuieste în mod constant și precis propriile compoziții, cu scopul de a realiza o perfecțiune extremă din punct de vedere stilistic și literar, *doctrina*, referințe mitologice bine alese, motiv pentru care *poetae novi* au fost numiți și *docti*. De asemenea, au fost numiți *Cantores Euphorionis*, (cei care cântă poemele lui Euphorion), sau *neoretici* (mai tineri), termenul reprezintă transpunerea latină a adjectivului comparativ *νεωτεροι*, care sugerează dorința de inovație. Din motive ideologice, Cicero dezaproba distanța pe care o luau acești *poetae novi* față de tradiția poeziei romane arhaice și, prin urmare, cu *mos maiorum*, obiceiurile strămoșilor. Cicero folosește în mod ironic și chiar disprețuitor adjectivul *novus* în *Orator*, 48, *Ad Atticum*, 7,2,1, dându-i un sens negativ de răsturnare a convențiilor stabilite, iar în *Tusculanes* IV, 45 îi numește cu aceeași ironie *Cantores Euphorionis*.

Primele influențe ale alexandristmului și ale lui Callimahus s-au făcut simțite la Roma, deja spre sfârșitul secolului al II-lea î. Hr. cu cercul lui Quintus Catulus, poet și prozator, consul împreună cu Marius în 102 î. Hr., autor de epigrame și poeme elegiace ocazionale. O epigramă în distih elegiac, închinată actorului Roscius, dovedește că poetul a contribuit la promovarea alexandristmului la Roma, socotit fiind drept continuatorul progresului literar în cercul Scipionilor (sec. II) (Barbu 1972, 172).

Această mișcare cultural-politică a poezilor noi a luat naștere în condițiile unui orizont de așteptare favorabil gustului unei părți importante din public, tineri aristocrați rafinați, femei mondene, un climat al boemilor artistici, pasionați de hedonism, de căutarea noului cu orice preț. Exponenții acestei mișcări nu s-au constituit într-o școală literară rigid structurată, ci „într-un curent artistic literar zămislit, deschis față de diverse sugestii și populat de tineri entuziaști și generoși” (Cizek 1994, 155). Totuși trebuie menționat faptul că în pofida caracterului inovator, mișcarea neoretică a valorificat anumite tradiții italice din literatura autorilor anteriori, în mod special lirismul din poezia latină preclasică. Opera lui Catullus este prin excelență lirică, nu doar în înțelesul clasic al cuvântului, ci și în înțelesul modern, având în vedere caracterul personal al operei sale. El a introdus în literatura cultă acel ton familiar și intim, care era o noutate în lirica latină, fie că vorbim de elegie sau poeme docte sau poezii ocazionale, ori epigrame.

Modernitatea autentică a artei poezilor noi se desprinde din expresia lirică proaspătă, captivantă, exprimarea directă a sentimentelor, un discurs poetic definit prin termenii *gracilis* (delicat), *levis* (ușor), *teres* (șlefuit), *doctrina* (erudiție). Poezii neoretici au dezvoltat poezia erotică, exprimarea sentimentelor personale, însă aceștia au avut predecesorii lor, creatorul epigramei erotice, Porcius Licinius, poet din secolul II î. Hr. sau Quintus Catullus, autor de epigrame galante sau Laevius, autor al unei culegeri de „fantezii erotice”, *Erotopagnion*.

Din punct de vedere politic, mișcarea neoretică s-a dezvoltat în plină criză a instituțiilor republicane între 80 și 40 î.Hr., ilustrată îndeosebi de Valerius Cato, ideologul principal al neoterismului. Așadar neoreticii au rafinat scriitura până la pedanterie, au căutat imagistica pitorească și erudiția, au folosit o limbă sofisticată. Pe de altă parte, ei au diminuat ponderea elementelor legendare moștenite de la precursorii greci ca să dezvolte exprimarea sentimentelor personale.

Pe scena politică romană Crassus și Pompei purtau războiul împotriva lui Mitridade, Cezar începuse să atragă atenția mulțimii asupra sa, iar în anul 63 a izbucnit conspirația lui Catilina, care a condus la o gravă criză economică, socială și politică. În mijlocul gravelor probleme politice și sociale, Catullus își petrecea timpul în cercul tinerilor din înalta societate, amici ai luxului și ai plăcerii, amatori de noutăți literare. Din poezia 68, versurile 15-18, rezultă că poetul a început să scrie îndată ce a îmbrăcat toga virilă:

Tempore quo primum vestis mihi tradita purast,
Iocundum cum aetas florida ver ageret,
Multas satis lusi: non est dea nescia nostri,
Quae dulcem curis miscet amaritiem.¹ (Catullus, 1999, 156)

3. *Carmina* – ecouri moderne și moderniste

Gaius Valerius Catullus (aproximativ 87 î.Hr., Verona – 54 î.Hr., Sirmium), în scurta sa viață, aparent fără niciun scop serios, a scris o culegere de 116 poezii, rânduie după criterii formale, însă cu tematică diversă: de la lirism galant, elegia tandră, epigrama caustică la poemele mitologice, vădindu-se astfel „toate premisele poeziei augusteice și imperiale” (Cizek 1994, 164).

În opera lui Catullus sunt, de fapt, doi poeți: cel al versurilor în care și exprimă pasiunea arzătoare pentru Lesbia și poetul savant care cântă personaje mitologice în versuri cizelate cu desăvârșită artă, unde, așa cum afirmă profesorul Liviu Franga în cartea *Poeți latini și poezia lor. De la Lucilius la Marțialis*, meșteșugul artistic depășește emoția personală, transformând poezia din produs literar în veritabil produs al eternității, iar pentru Catullus, „a crea la modul poetic înseamnă a revela acea frumusețe care este în același timp intrinsecă poeziei și capabilă să provoace farmecul, grația spirituală, încântarea. La Catullus, dubletul conceptual *legos/ uenustas* desemnează idealul perfecțiunii estetice, tangibil prin poezie și virtualmente conținut de ea.” (Franga 2007, 103).

Spiritul expresiv al lui Catullus poate fi cu ușurință reinterpretat într-un cadru modern și sugestiv pentru estetica modernistă. O adaptare modernă și modernistă a

¹ „După ce mi-au pus pe umeri toga albă-ntâia oară,
Floarea tinereții mele când era în primăvară,
Am cântat și eu amorul: știe zeia care pune
În durerile iubirii și o dulce-amărăciune.

poeziilor sale pasionale și expresive, care explorează teme precum iubirea, pasiunea, efemeritatea vieții s-ar traduce într-un grafiti urban ori pe zidurile digitale care strigă ecouri moderne în lumea virtuală a vieții noastre efervescente, într-o lume efemeră, unde sentimentele dansează pe taste. O perspectivă nouă asupra temelor clasice, folosind limbajul și elementele culturale specifice epocii actuale. Câteva exemple sunt edificatoare din această perspectivă:

Carmina 5:

„Vivamus mea Lesbia, atque amemus,
rumoresque senum severiorum
omnes unius aestimemus assis!
soles occidere et redire possunt:
nobis cum semel occidit brevis lux,
nox est perpetua una dormienda”.¹ (Catullus, 1999, 22)

Un *Carpe Diem* al zilelor noastre: să trăim și să ne iubim căci viața e scurtă...., o sintagmă tatuată pe brațele tinerilor de azi. Din *Carmina 85:*

„Odi et amo. quare id faciam, fortasse requiris.
nescio, sed fieri sentio et excrucior.”² (Catullus, 1999, 179)

Modernizarea acestor versuri ar fi: „iubesc și urăsc, poate te întrebi de ce fac asta...”, secvență întâlnită adesea în lumea digitală ca motto. Tot din acest labirint al relațiilor digitale găsim: „mă întrebi câte sărutări mi-ai dat?” ; originalul ar putea fi în *Carmina 7:*

„Quaeris, quot mihi basiationes
tuae, Lesbia, sint satis superque.”³ (Catullus, 1999, 26)

În poeziile lui Catullus sunt ilustrate conflicte emoționale, sentimente personale, dragostea pentru Lesbia, dragostea pentru fratele său, gingășia afecțiunii prietenești, mânia împotriva adversarilor, folosind mijloacele artei sale de o rară simplitate, folosind cuvinte obișnuite, rareori recurgând la figuri stilistice. De asemenea,

---

¹ „Să ne iubim, o! Lesbia mea scumpă,
Și să trăim! Pe ce șoptesc bătrânii
Posomorâți noi niciun ban să nu dăm!
Căci soarele apune și răsare,
Dar când s-a stins văpaia vieții scurte,
Atunci dormim pe veci o noapte lungă.”

² „Poate-ntrebi de-i cu puțință: te urăsc și te iubesc.
Nu știu, dară simt c-așa e și cumplit mă chinuiesc.”

³ „Mă-ntrebi tu câte sărutări de-a tale
Mi-ar fi de-ajuns și de rămas, iubito!”

trivialitățile sunt numeroase, poetul îndrăgostit trecând de la visare melancolică și extaz, de la pasiune violentă la vehemență incisivă.

Informațiile legate de viața poetului sunt cele întâlnite în opera sa și cele transmise de contemporanii poetului, care ni-l prezintă pe Catullus la Roma, în mijlocul unei societăți alcătuite din oameni de litere, poeți, istorici, gramatici și oratori, precum Cornelius Nepos, Valerius Cato – poet și gramatic, conducătorul școlii denumită a „poetilor noi”, Licinius Calvus – orator și poet, Helvius Cinna – autorul celebrului poem intitulat *Zmyrna*. Acest cerc literar antic frecventat de Catullus era, în opinia profesorului Eugen Cizek, „asemănător cenaclurilor simboliste, dadaiste, suprarealiste, în general moderniste” (Cizek 1994, 163).

Catullus reia de la predecesorii latini genul epigramei în distih, dându-i însă o formă mult mai suplă și bogată. Poezia 76 în distih redevine ceea ce fusese în poezia greacă arhaică, și anume expresia unei meditații tânguitoare, forma de exprimare a iubirii nefericite:

„Siqua recordanti benefacta priora voluptas
est homini, cum se cogitat esse pium,
nec sanctam violasse fidem, nec foedere nullo
divum ad fallendos numine abusum homines,
multa parata manent in longa aetate, Catulle,
ex hoc ingrato gaudia amore tibi.”¹ (Catullus, 1999, 180)

Catullus a celebrat în multe poeme iubirea pentru o femeie pe care o numește Lesbia și pe care o cunoscuse în cercurile literare pe care le frecventa. Tradiția antică ne informează că ea se numea în realitate Clodia, una dintre surorile lui P. Clodius Pulcher, dușmanul lui Cicero și aliatul lui Cezar (Grimal 1997, 199). Ea s-a căsătorit în anul 63 cu Q. Metellus Celer, consul în anul 60. Catullus a cunoscut-o după toate probabilitățile când avea vârsta de 22-24 ani iar aceasta era căsătorită. A urmat o perioadă de zbucium cu gelozii și infidelități, certuri și împăcări. O dragoste puternică întunecată de durerea geloziei, durere pe care și-o strigă în poezia 11 adresându-i insulte și exprimându-și durerea pentru dragostea ucisă de infidelități, dragoste care a căzut ca o floare tăiată de fierul plugului:

„cum suis vivat valeatque moechis,
quos simul complexa tenet trecentos,
nullum amans vere, sed identidem omnium

¹ „Dacă e vreo desfătare să-și aduc-un om aminte
C-a făcut odată bine și-n vieaț-a fost cinstit
Și că n-a călcat pe lume jurămintele lui sfinte,
Nici, luând pe zei de martori, oamenii nu i-a mințit,
Multe bucurii atunce, o! Catule, pentru tine
Ți-ai gătit de-alungul vieții din acest amor ingrate”

ilia rumpens;
nec meum respectet, ut ante, amorem,
qui illius culpa cecidit velut prati
ultimi flos, praetereunte postquam
tactus aratros.”¹ (Catullus, 1999, 32)

În categoria poeziei personale este inclusă poezia 68, în care poetul îi mărturisește lui Manlius jaela care l-a cuprins după moartea fratelui său. Apoi în poezia 101, Catullus își exprimă durerea la mormântul fratelui iubit, fără a apela însă la reflecții filozofice asupra vieții și morții, expunând îndurererat faptele care sunt mult mai grăitoare decât ar fi fost orice considerații savante:

„Multas per gentes et multa per aequora Vectus
advenio has miseras, frater, ad inferias,
ut te postremo donarem munere mortis
et mutam nequiquam alloquerer cinerem.
quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum.
heu miser indigne frater adempte mihi,
nunc tamen interea haec, prisco quae more parentum
tradita sunt tristi munere ad inferias,
accipe fraterno multum manantia fletu,
atque in perpetuum, frater, ave atque vale.”² (Catullus, 1999, 192)

Pe lângă epigrama și elegie, Catullus a preluat de la alexandrine un gen numit de moderni *epyllion*, poeme relativ scurte având ca subiect câte o legendă puțin cunoscută. Spre exemplu, nunta zeitei Thetis din poezia 64. În aceasta relatează nunta lui Thetis cu Peleus și povestea Ariadnei, răpită de Thezeus și abandonată în insula Naxsos, unde

¹ Cu amanții ei să fie fericită!
Trei sute sunt, pe toți îi strânge-n brațe
Fără a iubi vreunul, dar îi stoarce
Pe toți de vlagă.
La dragostea-mi să nu se mai gândească:
Ea a murit, din vina ei, ca floarea
Pe-o margine de lan, pe care-o taie
Când trece plugul.”

² „După ce-am trecut, o! frate, peste multe țări și mări,
Iată-mă ajuns aice, la aceste comândări:
Am venit să-ți dau, sărmane, paosul din urm-al morții
Și cu a ta cenușă mută să vorbesc. Căci voia sorții
Vai! mi te-a răpit pe tine, fără vreme te-a răpit,
Frate smuls iubirii mele, scumpul meu nefericit!
Iată îns-acu deodată tristește jertfiri pe care
Ți le-aduc după străvechea, părinteasca-ndătinare.
Tu primește-le-n șivoiul meu de lacrimi scăldate
Și în veci de veci adio, scumpul meu, adio, frate!”

o întâlnește Dionysos, care o ia în căsătorie și o face nemuritoare. Poetul folosește ca pretext mitul pentru a-și exprima propriile sentimente la fel ca în *Zmyrna* lui Helvius Cinna. Chiar dacă unitatea compoziției lipsește, episoadele constituie adevărate modele de artă literară, în care forma literară ajunge la perfecțiune. Mai presus de orice, poetul este sensibil la întreaga diversitate a lumii, la farmecul vechilor mituri, și, în special la bucuriile și tristețile iubirii, fascinate de ritualul căsătoriei, promisiunile și eșecurile ei. În schimb, epitalamurile, cântecele de nuntă, spre exemplu poezia 61, nunta lui Manlius și a Iuniei Aurunculeia, reprezintă mici tablouri de o rară gingășie, străbătute de emoția solemnității momentului. Concizia formei conferă ideilor o mare forță de sugestie:

„iam licet venias, marite:
uxor in thalamo tibi est,
ore floridulo nitens,
alba parthenice velut
luteumve papaver.”¹ (Catullus, 1999, 104)

În epitalamul poeziei 62, corul de fete și corul de băieți exprimă în contrast ideile despre căsătorie, simplitatea ideilor ilustrate fără a se face comparații mitologice îi conferă prospețime și o naturalețe emoționantă:

„Vesper adest, iuvenes, consurgite: Vesper Olympo
exspectata diu vix tandem lumina tollit.
surgere iam tempus, iam pinguis linquere mensas,
iam veniet virgo, iam dicetur hymenaeus.
Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae!”² (Catullus, 1999, 108)

4. Concluzii

Catullus și mișcarea *Poetae Noui* au reprezentat o eră importantă în dezvoltarea poeziei latine. Contribuțiile lor au marcat tranziția de la o tradiție poetică rigidă la o abordare mai subiectivă și liberă. Astfel, acești poeți au deschis drumul pentru o exprimare artistică mai autentică și diversificată, având un impact durabil asupra evoluției literaturii latine.

¹ Soț drag, tu nu mai aștepta!

E-n pat de nuntă soața ta!

Un mușețel, o dalbă floare,

Un mac ce arde cu-nfocare,

Așa-i la față ea!

² Iată, se vede Luceafărul serii! Sculați-vă, tineri!

El pe Olimp își aprinde de mult așteptata-i lumină.

Să ne sculăm, să lăsăm încărcatele mese: e vremea!

Vine mireasa de-acum, răsuna-va de-acum hymeneul.

Himene, o! Himeneule, vino aici, Himenee!”

Catullus a imprimat poeziei neoretice pecetea temperamentului și a talentului său. Creația sa poetică a fost deschizătoare de noi drumuri. Poetul și-a dobândit noi merite și în domeniul versificației, folosind în poeziile sale 10 metri diferiți: hexametru dactilic, distihul elegiac, senarul iambic, choliambul, septenarul iambic, hendecasilabul falecian, saficul, adonius, priapeul, asclepiadul mare. Mijloacele artistice folosite dovedesc cunoașterea exactă a procedeeleor poetice alexandrine. Stilul său prezintă un vocabular familiar, obișnuit, cu fraze scurte, epitete puține, întrebări retorice, cuvinte cântate, diminutive. Originalitatea operei sale, neîntâlnită la alți scriitori, izvorăște din mijloacele artei sale care sunt de o rară simplitate. Libertatea propriei inspirații îl poartă spre melancolie, violență, tandrețe sau ironie. Multitudinea motivelor corespunde diferitelor aspecte ale personalității poetice a lui Catullus. Numeroase poezii sunt adresate prietenilor și adversarilor săi. Procedeele poetice folosite sunt determinate de natura sentimentelor care-l influențau. În aceste poezii, Catullus ilustrează momente din scurta sa viață. Pe cât de gingașe erau sentimentele pentru prieteni, pe atât de virulente erau cele adresate adversarilor, care erau de fapt rivalii săi în dragoste: Aurelius, care-i face curte Lesbiei, ceata de desfrânați, clienți ai locurilor rău famate și care au încercat să-i fure dragostea (poezia 40), Egnatius, care are dinți frumoși (poezia 39), Furios care este uscat și nemâncat (poezia 23), Arrius care nu cunoaște limba greacă, Cicero asupra căruia și-a îndreptat atacul, nu din adversități politice, ci din ranchiuna declanșată de gelozia pentru Lesbia.

Tema modernului și a modernității în poezia latină a secolului I î. Hr. s-a manifestat prin adaptarea și reinterpretarea temelor clasice, modernismul constând într-un dialog tensionat între tradiție și inovație, evidențiind o evoluție stilistică și conceptuală. Influența culturii grecești asupra poeziei latine s-a oglindit în fuziunea elementelor clasice cu aspirațiile de noutate. Poeții romani din acea perioadă au căutat să exprime realități contemporane, adaptând forme literare antice la contextul lor istoric. Conceptul de modern nu însemna doar temporalitate, ci o abordare progresistă a creației literare. Așadar, modernitatea în poezia latină din secolul I î. Hr. reprezintă un amalgam de tradiție și inovație, reflectând aspirațiile și schimbările societății romane la acea vreme.

Referințe bibliografice

- Alfonsi, Luigi. 1945. *Poetae novi. Storia di un movimento poetico*. Como: Editrice Marzorati.
- Avallone, Riccardo. 1944. *Catulo e i suoi modelli romani*. Salerno: Editrice Avallone.
- Barbu, N.I., Cizek, E., Costa, Tr., Creția, G., Dobroiu, E., Hetco, M., Nichita, M., Ocheșanu, R., Tomescu-Popa, T., Vanț-Ștef, F., Vasilescu, T., Wald, L. 1972. *Istoria Literaturii Latine de la origini până la destrămarea Republicii*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Bardon, Henry, Pierre. 1943. *L'art de la composition chez Catulle*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Bayet, Jean. 1956. *Catulle, la Grece et Rome*, în *Entretiens sur l'Antiquite classique*, Vandoeuvres-Geneve: Fondation Hardt, vol.II.
- Bayet, Jean. 1972. *Literatura latină*, în românește de Gabriela Creția, traducerea versurilor de Petre Stati, studiu introductiv de Mihai Nichita, București: Editura Univers.

- Cartault, Auguste. 1899. *Catulle. l'homme et l'écrivain*, Paris: Hachette.
- Caviglia, Auguste. 1987. *Catullo. in Dizionario degli scrittori greci e latini*, vol.I, Milano: Editrice Marzorati.
- Călinescu, Matei. 1995. *Cinci fețe ale modernității*. Traducere din engleză de Tatiana Pătrulescu și Radu Țurcanu, București: Editura Univers.
- Cizek, Eugen. 1994. *Istoria Literaturii Latine*. București: Editura Societatea „Adevărul S.A”.
- Compagnon, Antoine. 1998. *Cele cinci paradoxure ale modernității*. Traducere și postfață de Rodica Baconsky, Cluj: Editura Echinoux.
- Ferrero, Leonardo. 1955. *Interpretazione di Catullo*. Torino: Editrice Rosenberg & Sellier.
- Franga, Liviu. 1997. *Poetica latină clasică*. București: Editura Fundației „România de Mâine”.
- Franga, Liviu. 2007. *Poezii latini și poezia lor. De la Luciliu la Martialis, vol.I*, București: Editura Universității din București.
- Frank, Tenney. 1928. *Catullus and Horace. Two poets and their environment*. New York: Henry Holt and Company.
- Granarolo, Jean. 1967. *L'Oeuvre de Catulle : Aspects religieux, éthiques et stylistique*. Paris: Les Belles lettres.
- Grimal, Pierre. 1994. *Literatura latină*. București: Editura Teora.
- Habermas, Jurgen. 2000. *Discursul filozofic al modernității*, în românește de Gillbert Lepădatu, Ionel Zamfir, Marius Stan, București: Editura All.
- Harrauer, Hermann. 1979. *A bibliography to Catullus*. Hildesheim: Gerstenberg Verlag.
- Quinn, Kenneth. 1972. *Approaches to Catullus*. Cambridge: Heffer.
- Lafaye, Georges. 2018. *Catulle et ses modeles*. Londra: Forgotten Books.
- Lyne, R. O. A. M. 1980. *The Latin Love Poets from Catullus to Horace*. Oxford University Press.
- Marino, Adrian. 1969. *Modern.Modernism.Modernitate.Eseuri*. București: Editura pentru Literatura Universală.
- Naum, Teodor, A. 1933-1935. *Anuarul Institutului de Studii Clasice, vol. II, Impresii și sugestii cu privire la câteva traduceri românești din Catul*. Cluj MCMXXXVI.
- Paratore, Ettore. 1942. *Catullo poeta doctus*. Catania: Crisafulli.
- Pascal, Carlo. 2018. *Poeti e Personaggi Catulliani*. Londra: Forgotten Books.
- Ross, David, O, Jr. 1969. *Style and tradition in Catullus*. Cambridge: Harvard University Press.
- Slater, Ansell, David, O, Jr. 2018. *The Poetry of Catullus*. Londra: Forgotten Books.
- Traglia, Antonius. 1974. *Poetae Novi. Iteratis curis*. Roma, Ediz.dell'Ateneo.
- Wheeler, Arthur, Leslie. 1964. *Catullus and the Traditions of Ancient Poetry*. University of California Press.
- Zicari, Marcello. 1964. *Scritti catulliani*. Urbino: Editore Argalia.

Surse

- Catullus. 1999. *Carmina*. Ediție bilingvă, traducere, studiu introductiv și note de Teodor Naum, București: Editura Teora.
- Grebe, F.W. 1912. *Studia Catulliana*. Amsterdam: Meulenhoff & co.
- Herescu, N.I. 1936. *Catul, poeme alese în Lirica latină*. București, Cartea Românească.
- Naum, Teodor. 1969. *Catul, Poezii*. În românește, cu un studiu introductiv și note de Teodor Naum, București: Editura pentru Literatură Universală.
- Kroll, W. 1968. *Catul*. Leipzig: Teubner.

Webografie

- Debatin, Frank M., 1930, *Catullus. A Pivotal Personality*, <https://www.jstor.org/stable/3290474>
- Crowther, N. B., 1971, *Catullus and the Traditions of Latin Poetry*, <https://www.jstor.org/stable/268816>
- Wiseman, T. P., 1985, *Catullus and his World: a Reappraisal*, <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-roman-studies/article/abs/t-p-wiseman-catullus-and-his-world-a-reappraisal->

cambridge-etc-university-press-1985-pp-x-287-4-pls-isbn-0521266068/F9EA9A42D54486
E94D91303487C0BEF4

- Hallett, Judith P., 2002, *Women's Voices and Catullus' Poetry*, https://www.jstor.org/stable/4352681?searchText=catullus&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dcatullus&ab_segments=0%2FSYC-7052%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3Af0050d7658f3ec46526b7e2b31b73435
- Fitzgerald, William, 1992, *Catullus and the reader: the erotics of poetry*, https://www.jstor.org/stable/26308621?read-now=1&seq=2#page_scan_tab_content